

ČLANKI IN RAZPRAVE

SLOVENSKA ŠTAJERSKA V POPISU IZ LETA 1754

JOŽE CURK

Štajerski deželni arhiv v Gradcu hrani gradivo (fasio) uradnega popisa deželnega prebivalstva iz leta 1754, ki je bil izveden v zvezi s predvideno davčno reformo. Popis, ki se je omejil na seznam naseljenih hiš in hišnih gospodarjev, ne predstavlja ljudskega štetja v današnjem smislu, beede pa tudi ne golega popisa hiš, temveč seznam družinskih skupnosti in kmečkih gospodarstev z imeni družinskih poglavarjev in z oznakami njihovih poklicev, pri meščanih: meščan brez poklica-posestnik, meščan s poklicem-obrtnik, kočar (Keüschler), gostač (Inwohner), pri kmetih: cel kmet, tričetrtinski kmet, polovični kmet, četrtinski kmet, kajžar (želar), dni-nar, viničar, ki nam ponuja zanimiv vpogled v socialno strukturo našega takratnega prebivalstva. Fond, ki obsega 16 fasciklov, od tega 6 z območja takratnih okrožij Maribora (1-83, 84-161, 162-216) in Celja (1-109, 110-187, 188-243), predstavlja dragocen vir za zgodovino Slovenske Štajerske, ki ga bomo v tem sestavku predstavili le z njegove gradbeno-statistične plati, s tem da bomo našli nekaj splošnih podatkov, ki osvetlujejo takratni gradbeni fond naših trgov in mest. V mariborskem okrožju je bilo sredi 18. stoletja 23 trgov in mest, stanovanjskih hiš pa je bilo 29.003. Od tega:

- 1.821 v trgih in mestih skupaj s samostanskim Stainzem
- 1.130 na celih kmetijah
- 1.258 na tričetrtinskih kmetijah
- 3.244 na polovičnih kmetijah
- 4.594 na četrtinskih kmetijah
- 16.956 na kajžarijah.

Iz tabele spoznamo, da je bilo v mariborskem okrožju sredi 18. stoletja 1821 meščansko-trških, 10226 kmečkih in kar 16956 kajžarskih hiš, spoznamo pa tudi, kako malo je bilo celih in tričetrtinskih kmetij (2388) in kako so prevladovali kajžarije.

Če si ogledamo posamezne trge in mesta ter jih ločimo po sedanji državni pripadnosti, dobimo naslednje podatke:

- 1. Arvež 49 hiš
- 2. Cmurek 125 hiš
- 3. Ernovž 40 hiš
- 4. Ivnik 71 hiš
- 5. Landsberg 61 hiš
- 6. Ligist 39 hiš
- 7. Lipnica 117 hiš + 12 koč + 10 podložnih kmečkih hiš

- 8. Lučane 61 hiš + 11 koč
- 9. Šent Florjan 52 hiš + 7 koč
- 10. Šmirnberg 37 hiš
- 11. Stainz 61 hiš
- 12. Švanberg 55 hiš + 31 koč
- 13. Vildon 82 hiš + 5 praznih hiš + 19 koč
- 14. Voitsberg 106 hiš
- (mesto)
- skupaj 961 hiš + 80 koč + 10 kmečkih hiš
- 1. Lenart 45 hiš + 10 koč
- 2. Ljutomer 86 hiš + 19 koč
- 3. Marenberg 41 hiš + 1 svobodna hiša
- (Radlje)
- 4. Maribor 202 hiši + 2 mestni + 7 svobodnih + 9 koč + 11 viničarij
- (mesto)
- 5. Muta 43 hiš + 2 koči
- 6. Ormož 65 hiš + 1 svobodna hiša
- (mesto)
- 7. Ptuj 183 hiš + 4 svobodne hiše
- (mesto)
- 8. Središče 111 hiš
- 9. Veržej 69 hiš + 7 koč
- skupaj 860 hiš + 47 koč + 11 viničarij

Seštevek hiš v obeh skupinah trgov in mest znaša 1821 hiš, od tega v skupini z onkraj meje 961, v skupini s tostran meje pa 860 hiš.

V celjskem okrožju je bilo sredi 18. stoletja 34 trgov in mest, stanovanjskih hiš pa je bilo 27.595. Od tega:

- 1.929 v trgih in mestih
- 865 na celih kmetijah
- 1.502 na tričetrtinskih kmetijah
- 4.518 na polovičnih kmetijah
- 6.510 na četrtinskih kmetijah
- 12.254 na kajžarijah
- 17 na svobodnih kmetijah (freisässer)

Tabela dokazuje, da je bilo v celjskem okrožju 1929 meščansko-trških, 13.395 kmečkih in 12.254 kajžarskih hiš, da je bila socialna sestava ugodnejša kot v mariborskem okrožju, da je bilo celih in tričetrtinskih kmetij približno enako (2367), da pa je bilo tudi 17 svobodnikov, med njimi Jakob Lorenci v taberni ob Belem mostu preko Meže pri Dravogradu. Če si ogledamo posamezne trge in mesta, dobimo naslednjo naseljitveno podobo:

- 1. Braslovče 43 hiš
- 2. Brestanica 59 hiš
- (Rajhenburg)
- 3. Brežice 96 hiš
- (mesto)

4. Celje (mesto)	172 hiš
5. Gornji grad	94 hiš
6. Konjice	66 hiš
7. Kozje	47 hiš
8. Kunšperk	27 hiš
9. Laško	64 hiš
10. Lemberg	57 hiš
11. Ljubno	81 hiš
12. Lovrenc na Pohorju	74 hiš
13. Makole	23 hiš
14. Motnik	35 hiš
15. Mozirje	61 hiš
16. Pilštanj	26 hiš
17. Planina	31 hiš
18. Podčetrtek	24 hiš
19. Podsreda	56 hiš
20. Ptujška gora	22 hiš
21. Rečica	23 hiš
22. Rogatec	75 hiš
23. Sevnica	61 hiš + 69 koč
24. Slovenska Bistrica (mesto)	127 hiš
25. Slovenj Gradec (mesto)	105 hiš
26. Stari trg pri Slovenj Gradcu	7 hiš
27. Studenice	39 hiš
28. Šentjur	26 hiš + 6 koč
29. Šoštanj	60 hiš
30. Velenje	21 hiš
31. Vitanje	47 hiš
32. Vojnik	82 hiš
33. Vuzenica	40 hiš
34. Žalec	59 hiš + 22 koč
Skupaj	1929 hiš + 97 koč

Primerjava obeh tabel dokazuje, da je bilo v trgih in mestih celjskega okrožja 108 hiš več kot v trgih in mestih mariborskega okrožja, da je bilo tudi za 3190 več polovičnih in četrtskih kmetij, da pa je bilo 4702 kajžarij manj. To govori za boljšo materialno in socialno strukturo prebivalstva celjskega okrožja, saj se ga je več lahko preživljalo s kmečko dejavnostjo kot v mariborskem okrožju, kjer se ga je moralo več zaposliti v izvenkmetijskih opravilih. Na ozemlju sedanje avstrijske Štajerske je bilo v mestu Voitsbergu, 12 trgih in samostanski naselbini v Stainzu 961 hiš, na ozemlju sedanje slovenske Štajerske pa v 7 mestih in 36 trgih 2789 hiš, h katerim so štete tudi svobodne hiše, ne pa bivališča kočarjev in podložnikov na mestnih zemljiščih v predmestjih in izven naselbin na njihovih pomirjih.

Od 57 trgov in mest, ki jih našteva fasija na območju mariborskega in celjskega okrožja, bomo na kratko orisali le onih 43, ki so na našem ozemlju. Že iz njihovega bežnega orisa je mogoče zaznati, da je bila njihova socialna in gradbena sestava precej drugačna, kot si jo navadno predstavljamo.

1. Lenart (45 hiš + 10 koč) je imel med svojimi tržani 36 obrtnikov, 4 posestnike,

2 trgovca, gostilničarja, padarja, špitalskega mojstra, pa tudi 6 kočarjev in 4 gostače. Med obrtniki je bil Janez Maller mizar, Jurij Leber zidar in Franc Rudolph steklar.

2. Ljutomer (86 hiš + 19 koč) je štel med svoje tržane 4 trgovce, 27 posestnikov, 38 obrtnikov, padarja, gostilničarja, merilca žita (Traydmesser), steklarja, opekarja, lectarja, pisarja, stanujočega v mestni hiši, učitelja, bivajočega v šolski stavbi, kiparja Martina Griendlinga, slikarja Jožefa Diegla, mizarje Janeza Mihaela Wallnerja, Matijo Frölicha in Janeza Reinhalterja, 4 izobražence (administratorja, 2 inšpektorja in profosa) in 19 kočarjev.

3. Marenberg (41 hiš + 1 svobodna) je imel med svojimi tržani 8 obrtnikov in svobodnika Jožefa Majeriča, ostali so bili posestniki, kočarji in gostači.

4. Maribor (202 hiši, 2 mestni za nastanitev vojakov, 7 svobodnih, 9 v Koroškem in Dravskem predmestju ter 11 gornjskih in viničarskih, skupaj 231 hiš) je štel med svoje meščane: kamnoseka Antona Bombassija, zidarje Antona Haina, Lovrenca Kirchbergerja in Jožefa Hofferja, tesarja Matijo Ohmayerja, slikarja Matijo Mittermayerja, kiparja Jožefa Strauba, zlatarja Jožefa Spoleriča, pasarje Antona Rabutina, Andreja Kleinmana, Krištofa Peyerja in Franca Nüssa, mizarje Andreja Leeba, Jožefa Angerhoferja, Martina Rupiča, kositarja Jožefa Caminolijsa, Erhardta, Vincenca Gassnerja in Filipa knjigoveza Franca Pillericha, 2 apotekarja, 3 padarje, poštnega mojstra, pivovararja Mihaela Glonnerja, 5 gostilničarjev itd. Pet meščanov je imelo v lasti po dve hiši, Deziderij Duhn pa poleg priženjene na Glavnem trgu še svobodno na Koroški cesti. Poleg svobodnih hiš v mestu, ki so bile v lasti grofa Adama Brandisa, grofa Ludvika Kühnburga, pl. Jurija Ferdinanda Friessa, pl. Friderika Lanthierija, pl. Janeza Burgharda Filipiča, mestnega sodnika Deziderija Duhna in žičkega samostana, je bilo nekaj svobodne posesti tudi zunaj mesta: Simona Klajnsneka vinogradni dvorec Krottenhof pri Kamnici in hiša Gregorja Franca Pleteršnika.

5. Muta (43 hiš + 2 koč) je štela 17 obrtnikov, 22 posestnikov, 4 vdove in 2 kočarja. Med obrtniki se omenjata mizar Matija Müller in orodni kovač Lovrenc Valentan.

6. Ptuj (183 hiš + 4 svobodne) je štel med svojimi meščani: kamnoseka Jurija Schnabla in Avgušтина Stöhmanna, zidar-

- je Matijo Kärnerja, Jožefa Habiča, Jožefa Wankherja, Vida Gajška, mojstra Andreja Dirnbergerja, Štefana Dominica in mojstra Simona Pleimicha, tesarja Matijo Ertla in Jakoba Wirnklitscha, mizarje Franca Wasserja (mestnega sodnika), Janeza Rotterja in Petra Mayrenzellerja, knjigoveza Jakoba Reitterja in Konstančijo Denichin, zlatarja Jožefa Peredonerja, pasarja Janeza Muttendorferja, kositrarja Franca Sennola, slikarje Ferdinanda Scheidtnagla in vdovo po slikarju Alojziju Pachmayerin, kiparja Karla Rissnerja, urarja, 2 padarja, 2 apotekarja poštnega mojstra, nočnega čuvaja, 2 postreščka (Heberja) itd. Svobodne hiše v mestu so bile: od pl. Alojza Antona Kliessa (slabo vzdrževana, a naseljena od mestnega organista), od Franciške Pregl in od Pleteršnika. V mestu je bila na številki 105 svobodna hiša Mosconov, ki je pripadala h gosposčini Dvor Ptuj (Freyhoff Pettau), izven mesta pa je stala ob Pivski ulici blizu cerkve sv. Ožbalta svobodna hiša, sestavljena iz dveh stanovanjskih poslopij, ki je bila v lasti Franciške Simonič, rojene Hilleprandt.
7. Veržej (69 hiš + 7 koč) je štel med tržane 25 obrtnikov. Ostali so bili posestniki, 4 med njimi so imeli po dve hiši, 7 pa je bilo kočarjev.
 8. Braslovče (43 hiš) so premogle le malo obrtnikov, prevladovali so posestniki kmetij in ohišij (19) ter kočarji (16). Poleg njih so živeli v trgu še tesar Andrej Mrak, urar, 2 kramarja, 3 trgovci in organist.
 9. Brestanica (59 hiš), tržani so bili večinoma lastniki četrtskih, šestinskih, osminskih, devetinskih in desetinskih kmetij, 6 je bilo kočarjev, 2 pa gostača. V letu 1754 so bile v trgu zgrajene kar tri hiše.
 10. Brežice (96 hiš), med meščani so prevladovali obrtniki, bilo pa je tudi 10 dninarjev in 10 kočarjev. Med obrtniki je bilo 6 mizarjev (Matej Glinšek, Simon Welman, Andrej Stamizer, Jakob Glinšek, Jernej Volčič, Andrej Martinčič), 3 tesarji (Jožef Sotlar, Janže Jakšič in Janže Sovič), zidarji Janez Simončič, vdova Lovrenca Goloba in Luka Vitina, kipar Matija Suntag, kirurg Andrej Trauth itd.
 11. Celje (172 hiš) je poleg obrtnikov, posestnikov in raznih uslužbencev štel le 5 kočarjev in 3 gostače. Med meščani so omembe vredni: apotekar Jožef Ferjančič, izdelovalec orgel Janez Janeček, zlatar Jakob Krulc, knjigovez Gotlib Pichler, okrožni glavar Anton Führer von Führenberg, steklar Janez Mihael Bärgeth, kipar Ferdinand Gallo, apotekar Janez Tuček, zidarski mojster Janez Leonhardt, dr. med in mestni fizik Karl Jožef Pišof, baron Franc Karl Moscon, poštni mojster Franc Karl Pilpach, zvonolivar Boltežar Schneider, kamnosek Florijan Packh, slikar Lenart Petročnik, postiljon Andrej Vresnik, slikar Janez Huster, postiljon Gašpar Ribič, mizar Mihael Furmacher, zidar Blaž Rächer, postiljon Štefan Pächaimb, zidar Matej Pollander, zidar Luka Križovnik, mizar Franc Furmacher, zidar Matija Pečnik, tesarski mojster Jurij Čeplnak, zidarski mojster Karl Lipuš, zidar Andrej Smrekar, tesar Anton Kruher, zidar Matija Stropnik, mestni župnik Jožef Maks Bartholotti kot posestnik treh beneficijarnih hiš (sv. Maksa, sv. Barbare in sv. Ane), zidar Matija Turnšek, čuvaji Kapucinskih, Ljubljanskih in Graških mestnih vrat itd.
 12. Gornji grad. Med 94 hišami jih je bilo 21 od posestnikov in obrtnikov, 1 od cega kmeta, ostale od kočarjev.
 13. Konjice (66 hiš), v trgu je bila polovica hiš kočarjev, druga polovica posestnikov in obrtnikov. Med njimi so omembe vredni: kipar in trški sodnik Franc Zämbing, slikar Jožef Rähinger, zidarji Franc Augusti in Franc Pistatnik, zlatar Janez Mosher in poštni uslužbenec (hlapec) Ilija Freytag.
 14. Kozje (47 hiš), v trgu je bilo kar 41 hiš kočarjev, 4 gostilničarjev, 1 gostača in 1 četrtskega kmeta.
 15. Kunšperk (27 hiš), v trgu je bilo 15 hiš kočarjev in 12 četrtskih kmetov, medtem ko je v bližnjem Šentpetru živelo v 24 hišah 13 kočarjev in 11 večinoma četrtskih kmetov.
 16. Laško (64 hiš), 30 hiš je bilo tržanskih in 34 kočarskih. Med tržani so prevladovali obrtniki.
 17. Lemberg (57 hiš), 44 jih je bilo tržanskih in 13 kočarskih. Med tržani je bilo 14 obrtnikov, ostali so bili posestniki.
 18. Ljubno (81 hiš), v trgu je bilo 35 tržanskih hiš, ostale so bile kočarske. Med obrtniki se omenjajo zidar Tomaž Rossmann ter tesarja Jakob Jelovnik in Simon Mačeradnik.
 19. Lovrenc na Pohorju (74 hiš), njegov hišni fond je obsegal 46 tržanskih in 28 kočarskih hiš. Trg je imel posebno hišo za vojake.
 20. Makole (23 hiš), med tržani so bili 1 usnjar, 6 kočarjev, 3 gostači in 13 kmetovalcev.

21. Motnik (35 hiš), prevladovali so tržani, med njimi nekaj obrtnikov, omembe vredni je goslač Andrej Hacin.
22. Mozirje (61 hiš), v trgu je živel 10 posestnikov, 40 kočarjev in 7 četrtinskih kmetov. Obrtniki so bili samo 4, med njimi steklar.
23. Ormož (65 hiš + 1 svobodna) je štel med svojimi meščani 40 obrtnikov, 18 posestnikov in 6 ostalih (mestni sodnik, padar, svobodnik z 2 hišama, mladoleten dedič, vdovec in vdova). Svobodna hiša je pripadala gosposčini. Med obrtniki so omembe vredni: zidar Maks Meydacher, tesar Janže Valuh, mizar Matija Marjetnik, kipar Martin Mittermayer in slikar Janez Girtnik.
24. Pilštanj (26 hiš) je bil brez obrtnikov, pač pa so v njem živeli 1 mlinar, 3 gostilničarji, 19 kočarjev in 3 gostači.
25. Planina (31 hiš) je premogla le 1 kovača in 1 četrtinskega kmeta, ostalih 29 tržanov so bili kočarji.
26. Podčetrtek (24 hiš) je naseljevalo 10 obrtnikov, med njimi zidar Marko Hendrovič, 7 posestnikov, četrtinski kmet, gostilničar in 5 kočarjev.
27. Podsreda (56 hiš) je premogla le 4 polovične kmetovalce, sicer pa 51 kočarjev in 1 gostača.
28. Ptujška gora (22 hiš) je štela 9 tržanov, 9 polovičnih in četrtinskih kmetov in 4 kočarje.
29. Rečica (23 hiš) je štela 1 usnjarja, 2 kmeta in 20 kočarjev, med njimi 2 lončarja, 2 tkalca, 2 godca, krojača, 9 dninarjev itd. V trgu je stala svobodna hiša deželnega podložnika Ignacija Tavčerja.
30. Rogatec (75 hiš) je štel 46 tržanov s poklici, torej obrtnikov in 29 brez poklicev, torej posestnikov. Med prvimi so omembe vredni: slikarji Jožef Rezler, Simon Steiner, Anton Lerchinger in stari slikar Luka Stelzer, tesarja Jožef Kandolič in Gregor Thomann, zidarji Matej Kugler, Andrej Mühler, Tomaž Bembler in Janez Themerl, goslača Gašper Stolzer in Janez Šparovec, kositrar Andrej Karničer, zlatar Franc Klocksteiner, padar Jakob Höss itd.
31. Sevnica je štela dejansko 130 hiš, saj jih je bilo 61 tržanskih in 69 kočarskih. V trgu je stala hiša grofa Nikolaja Jožefa Auersperga, ki pa je bila podložna trgu. Ker so naštet le imena in ne poklici tržanov, ni razvidna socialna struktura kraja.
32. Slovenska Bistrica (127 hiš) je štela 101 tržana, 6 premoženjskih upravnikov in 19 kočarjev. Med tržani so omembe vredni: zidarji Matija Vezjak, Jurij Rausch, Sebastijan Pörtl, Simon Höffer, Rupert Dulnik in Jernej Pleško, tesarja Janez in Jožef Staudinger, slikarja Janez Reiser in Anton Pluško, mizarji Matija Därl, Janez Fuchssoller in Jožef Stallegger, pasar Janez Gurtner, poštni mojster Leopold Weisman, medikus Jožef Pischhof, vrtnar Gregor Wöschner, padar Matija Voregger itd.
33. Slovenj Gradec (105 hiš) je štel 63 meščanskih hiš, 31 malih hiš in 11 koč. Med meščani so omembe vredni: zidar Franc Maisner, slikarja Mihael Sartori in Andrej Strauss, mizarji Mihael Koch, Mihael Vrenk in Matija Ertl, pasar Simon Mohr, steklar Anton Thallinger, padar Jurij Hueber, mestni pisar Leopold Schöller, apotekar Anton Hässler, lector Filip Vogl, 5 gostilničarjev itd. Med lastniki malih hiš so prevladovali obrtniki, ki so bili brez mestnih njiv, med lastniki koč pa je bilo 8 gostačev, od katerih je eden imel 2 koči, in 2 kočarja.
34. Središče (112 hiš) je štelo med svojimi hišnimi lastniki 76 posestnikov, 24 obrtnikov in 12 kočarjev. Med tržani je bilo 8 tkalcev, 4 mlinarji, 3 kovači, 2 lončarja itd., a nobenega zidarja ali tesarja.
35. Stari trg pri Slovenj Gradcu (7 hiš) je sestavljalo 7 kmetij.
36. Studenice (39 hiš) so štete 21 posestnikov, 6 obrtnikov (med njimi zidarja Martina Steffana in mizarja Roscherja) in 12 kočarjev.
37. Šentjur (26 hiš in 6 koč) je premogel 26 tržanov, med njimi 9 obrtnikov, in 6 kočarjev.
38. Šoštanj (60 hiš) je štel 19 obrtnikov, 12 posestnikov, 4 gostače in 25 kočarjev.
39. Velenje (21 hiš), naštet so le imena tržanov brez navedbe poklicev, zato ni razvidna socialna sestava kraja.
40. Vitanje (47 hiš), med tržani so bili 3 gostilničarji, 2 trgovca, godec in berač, vsak s svojo hišo, več obrtnikov, a nobenega kočarja. Omembe vredni so: zidar Luka Rembšak, tesarja Jožef Rembšak in Benedikt Krajnik, učitelj Janez Huebman itd.
41. Vojnik (82 hiš) je štel 1 trgovca, 17 obrtnikov (med njimi zidarja Martina Smuka, lončarja Petra Mayrholdta, barvarja črnega blaga, itd.), 21 polovičnih in četrtinskih kmetovalcev ter 43 kočarjev.
42. Vuzenica (40 hiš) je štela 14 obrtnikov, ostalo so bili kmetovalci in kočarji.
43. Žalec (59 tržanskih in 22 kočarskih hiš) je štel 11 posestnikov, 8 vdov, 2 trgovca, 3 gostače, 35 obrtnikov, med njimi sli-

karja Matijo Seršena, zidarja Tomaža Zidara in Jožefa Majhna, ter 22 kočarjev.

Podatki, ki nam jih ponuja fasija, so gotovo bolj statistične kot analitične vrednosti, vendar pa so kljub temu ali morda prav zaradi tega za nas toliko bolj zanimivi, ker nam posredujejo globalno podobo gradbenega stanja naših krajev sredi 18. stoletja. Pri uporabi podatkov iz fasije smo nekoliko podrobneje opredelili le tiste, ki zadevajo trge in mesta, nismo pa prikazali tistih s podložniškega podeželja. To je spadalo pod gospoščine, ki so bile enako skrbno popisane kot urbane naselbine. Ta del fasije nam posreduje stanje naše takratne vaške arhitekture, kjer je bilo socialno razlikovanje gradbeno manj izrazito kot v urbanih naselbinah. To je razvidno tudi iz podatkov. V celjskem in mariborskem okrožju je bilo v urbanih naselbinah 3750 hiš, od tega 1070 v 8 mestih in 2680 v 49 trgih, na podeželju pa kar 52.831, od tega 23.621 na kmetijah (4755 na celih in tričetrtinskih, 7762 na polovičnih, 11.104 na četrtinskih) in 29.210 na kajžarijah. Razmerje med številom hiš v urbanih naselbinah in na podeželju je bilo 1 : 14 (od tega nasproti hišam na kmetijah 1 : 6 in nasproti onim na kajžarijah 1 : 8). Prav razmerje med številom hiš na kmetijah in na kajžarijah v iznosu 0,8 : 1 govori za to, da je v obeh okrožjih sredi 18. stoletja živela neposredno od zemlje oziroma poljedelstva le še slaba polovica prebivalstva. Temu primeren je bil tudi njegov bivanjski standard. Med bivališči malih kmetov in kajžarjev namreč ni bilo večjih stavbnih razlik, ker so mnogi mali kmetje živeli v »kočah« in bolje situirani kajžarji v »spodobnih« hišah. Zato smemo predpostavljati, da vsaj dve tretjini podeželskega stanovanjskega fonda nista presegli stopnje kajžarstva, za katerega je bila značilna lesena ali nabita, eno- ali dvo-prostorska stanovanjska hiša, pogosto na funkcionalni stopnji dimnice.

V trgih in mestih, kjer je bilo hiš 14-krat manj kot na podeželju (6-krat manj kot na kmetijah in 8-krat manj kot na kajžarijah), je bilo gradbeno stanje seveda ugodnejše, kar velja tako glede zidane kot lesene ali nabite arhitekture. Vendar pa lahko za vrsto trgov posebno v vzhodnih polovicah obeh okrožij predvidevamo komaj kaj ugodnejše medsebojno razmerje in le malenkostno višji bivanjski standard, kot na »čistem« podeželju.

Nas zanima v tem sestavku seveda samo hišni fond v 7 mestih in 36 trgih na slovenskem delu Štajerske. Medtem ko sta med mesti štela le Brežice in Ormož po manj kot 100 hiš, pa je bilo med trgi 18 takih, ki niso šteli niti po 50 hiš in le 10 takih, ki so presegli po več kot 70 hiš (Ljutomer, Središče, Veržej, Gornji grad, Ljubno, Lovrenc na Pohorju, Rogatec, Sevnica, Vojnik in Žalec). Med mesti so se po velikosti in razvitosti uveljavljali Celje, Maribor in Ptuj, med trgi pa Ljutomer, Rogatec, Sevnica, Vojnik in Žalec. Njihova socialna sestava je najbolj razvidna iz kratkih predstavitev njihovega prebivalstva, iz katerih se da pogojno sklepati tudi na njihov takratni stavbni fond. Ta pa je bil precej daleč od povprečne predstave o baročni stanovanjski kulturi pri nas, seveda z izjemo bivališč fevdalcev, klera, uspešnih podjetnikov, bogatejših meščanov in tržanov ter premožnejših kmetov.

OPOMBE

Fasijski popis hišnih lastnikov na Štajerskem iz leta 1754. Štajerski deželni arhiv (ŠDA) v Gradcu, fond: Ljudsko štetje, 16 fasciklov.

— Jože Curk: O urbanistično-gradbenih zasnovah trgov in mest v Posavinju, Obsotlju in Posavju. Celjski zbornik 7, Celje 1962. p. 225—254

— Isti: Zgodovina urbanizacije v severovzhodni Sloveniji. ČZN NV 6/1970. p. 244 284.

— Isti: Trgi in mesta na Slovenskem Štajerskem I-V. Elaborati iz let 1980—1985, tipkopis.